

توسعه درون‌زا بر پایه منابع سرزمینی در چابهار

به گزارش روابط عمومی و امور بین الملل منطقه آزاد چابهار به نقل از اخبار آزاد مناطق، بنیانگذار موسسه سنستا، مرحوم دکتر محمدتقی فرور از پیشروان و مبتکران مفهوم توسعه پایدار و نقش مردمان بومی و جوامع محلی در زمینه توسعه پایدار و ایجاد توسعه درون‌زا با تکیه بر حفاظت از طبیعت بوده است. دکتر فرور از بنیان مفهوم «مشارکت» در توسعه و ضرورت آن در حفاظت از طبیعت از طریق حضور فعالانه مردمان بومی و جوامع محلی در کنار سایر گروه‌داران بود. هدف او از تاسیس موسسه سنستا پس از سال‌ها فعالیت بین‌المللی، تبیین و نهادینه کردن این مفاهیم در ایران بود. با راهبری دکتر فرور، موسسه سنستا ابتکارات و فعالیت‌های متناهی با عشایر کوچنده و جامعه محلی ایران برای درک، تقویت و به رسمیت شناختن قلمروهای عرفی (قرق بومی) آنها، چه در سطوح سیاستی و چه به صورت عملی، به اجرا درآورده است.

سنستا بر این باور است که توسعه درون‌زا و معیشت پایدار بر پایه حفاظت و بهره‌برداری پایدار از منابع سرزمینی و طبیعت حاصل می‌شود؛ تنوع زیستی و فرهنگی کشور ایران یکی از ویژگی‌های منحصربه‌فرد آن است و باید به شکلی پایدار مورد بهره‌برداری قرار گیرد و به بهترین شکل به نسل‌های آینده منتقل شود. مدیریت پایدار منابع طبیعی و طبیعت در میان باشندگان این سرزمین (جوامع بومی و محلی) در گرو احترام به ساختار اجتماعی و مدیریت عرفی آنها؛ شناخت و تقویت نظام‌های مدیریت بومی و سنتی در مدیریت و استفاده پایدار از منابع طبیعی و مناظر میراث کشاورزی است و هر اقدامی برای رفع مشکلات و چالش‌های جوامع بومی و محلی بایستی براساس نیازها و راهکارهایی درون‌زایی که در یک فرآیند تحلیلی توسط جامعه و دیگر گروه‌های ذینفع تعیین می‌شود، انجام گیرد و منابع مالی در اختیار برای انجام فعالیت‌های متعدد میان جوامع بومی و محلی ترجیحاً صرف سرمایه‌گذاری برای اقدام‌هایی شود که باعث انباشت سرمایه، سرمایه‌گذاری مجدد و رفع چالش‌ها شود تا برای امور خدمات‌رسانی.

توسعه پایدار و درون‌زا با توجه به ابعاد اکولوژیکی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، کالبدی، نهادی، و سیاستی، بازتوانمندسازی و ارتقاء ظرفیت گروه‌های ذیع (جوامع بومی و محلی) و ذینفع (سایر گروه‌ها) در حفاظت و استفاده پایدار از طبیعت و تنوع زیستی گیاهی، جانوری و کشاورزی کشور، همگردانی یا مدیریت مشارکتی منابع طبیعی و اکوسیستم‌های خشکی و آبی شامل جنگل، مرتع، بیابان، تالاب، تنوع زیستی، مناطق دریایی و ساحلی و...، تحقیق مشارکتی به منظور شناخت و اقدام در زمینه مناظر میراث کشاورزی، آگرواکولوژی، کشاورزی پایدار و حاکمیت غذایی، دستیابی به معیشت پایدار بر پایه حفاظت از منابع سرزمینی و تنوع زیستی، کمک به تدوین سیاست‌های مناسب ملی و بین‌المللی در امر توسعه پایدار و بررسی جنبه‌های حقوقی و سیاستی ملی و بین‌المللی در زمینه کاری تخصصی خود مهم‌ترین رویکردهای اجرایی موسسه توسعه پایدار و محیط زیست (سنستا) است.

فعالیت‌های موسسه پایدار و محیط زیست (سنستا) در منطقه آزاد چابهار

یکی از اولین فعالیت‌های موسسه توسعه پایدار و محیط زیست در منطقه چابهار، اجرای طرح همسویی ذینفعان برای دستیابی به توسعه پایدار در صنعت پتروشیمی منطقه آزاد چابهار بود و هدف آن، انجام مطالعات جامع در زمینه اجتماعی، اقتصادی و اکولوژیکی در شهرک پتروشیمی مکران بود. در چارچوب همکاری‌های مشترک با صنایع نفت و گاز و با هدف عملیاتی کردن مفهوم مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها (CSR)، موسسه توسعه پایدار و محیط زیست از مردادماه ۱۳۹۵ لغایت تیرماه ۱۳۹۶ فعالیت‌های گسترده‌ای در زمینه تسهیلگری اجتماعی، اعتمادسازی، توانمندسازی، ظرفیت‌سازی و ایجاد همسویی میان گروه‌های ذینفع طرح توسعه شهرک پتروشیمی مکران در منطقه آزاد چابهار و نواحی همجوار آن انجام داد. این فعالیت‌ها شامل شناخت و تحلیل گروه‌های ذینفع، شناخت

وضعیت اجتماعی، اکولوژیکی و فرهنگی منطقه، برگزاری نشست‌ها و کارگاه‌های متعدد با شرکت ذینفعان مختلف، برنامه‌ریزی برای توانمندسازی و ظرفیت‌سازی جوامع بومی و محلی و کمک به تشکیل و راه‌اندازی کمیته مشارکتی هماهنگی مسئولیت‌های اجتماعی شهرک پتروشیمی مَکُران بوده است. در راستای اجرای این طرح، سازمان منطقه آزاد تجاری-صنعتی چابهار و دانشگاه بین‌المللی چابهار به عنوان یکی از مهم‌ترین ذینفعان در فعالیت‌های اجرایی طرح وارد شدند و بعد از آن با حمایت‌های لجستیکی خود، به اجرای هرچه بهتر فعالیت‌ها در منطقه کمک نمودند.

در حقیقت، هدف غایی از انجام پروژه مذکور محقق کردن گفتگوی چند ذینفعی میان گروه‌های ذیحق و ذینفع در منطقه آزاد چابهار و نهادینه کردن برنامه‌ریزی مشارکتی بود. موسسه سنستا پیش از این و در قالب طرح «گفتگو و توسعه در ایران: ایجاد همسویی میان گروه‌های ذینفع در منطقه عسلویه» از سال ۱۳۸۹، در تلاش برای گسترش و تقویت درک عمومی و تخصصی از این مفاهیم در ایران بوده است. طرح فوق‌الذکر در منطقه عسلویه به عنوان طرح نمونه وزارت نفت و «الگوی برای برنامه‌ریزی، مدیریت مشارکتی و توسعه پایدار در صنعت نفت» انتخاب شد. این طرح از موفق‌ترین طرح‌های انجام شده در این زمینه محسوب می‌شود که با بکارگیری دیدگاه‌های مبتنی بر نظر جمعی و دخیل کردن گروه‌های ذینفع کلیدی در ایفای نقش‌های مختلف، با هدف نهایی حفظ محیط‌زیست، استفاده پایدار از منابع طبیعی و برخورداری عادلانه از مسئولیت‌ها و منافع در یک فرآیند مشارکتی با پایبندی و تعهد به مسئولیت‌ها، موفق به برقراری رابطه مثبت، کارآمد و مبتنی بر اعتماد دوسویه میان متولیان صنعت و جامعه بومی منطقه عسلویه، ظرفیت‌سازی و توانمندسازی جامعه بومی عسلویه و ثبت تشکیل ثبت شده آنها و برنامه‌ریزی برای حفاظت و احیا مشارکتی طبیعت و محیط‌زیست (مدیریت مشارکتی طبیعت و منابع طبیعی در عسلویه و آمادگی برای فلرزدایی) گردید.

بعد از آن و در راستای اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، استفاده بهینه از امکانات، توانمندسازی فارغ‌التحصیلان دانشگاهی و ارتقای کمی و کیفی فعالیت‌های آموزشی، پژوهشی و فناوری در جهت رونق‌بخشی به اشتغال و کارآفرینی و توسعه پایدار یک موافقت‌نامه مشترک با موضوعاتی چون شناسایی واحدهای نیمه‌فعال و غیرفعال صنعتی-تولیدی و کشاورزی منطقه و امکان‌سنجی فعالیت مجدد واحدهای منتخب، بررسی شیوه‌های ایجاد اشتغال و کارآفرینی برای نیروهای تحصیل‌کرده در زمینه‌های مورد نیاز منطقه و جوامع بومی با منظور کردن پیوست محیط زیست و اجتماعی، آموزش کارآفرینی در عرصه صنعت، کشاورزی، منابع طبیعی و محیط زیست، مطالعه و شناسایی طرح‌های بومی منطقه و حمایت و راه‌اندازی واحدهای تولیدی خانگی، روستایی، صیادی و عشایری در منطقه، مطالعه و راه‌اندازی طرح‌های تولیدی صادراتی به ویژه برای جوامع بومی، ارائه اقدامات و خدمات مناسب به جوامع بومی منطقه و استان برای دستیابی به توسعه پایدار، بسط و توسعه کشاورزی سالم و ارگانیک برای منطقه و کشور، پژوهش و اجرای طرح‌های بومی و نوآورانه تولید و توزیع و احیای نظام‌های بومی مدیریت آب در منطقه و حفاظت و زمامداری از طبیعت به صورت مشارکتی مانند قرق‌های بومی در سال ۱۳۹۶ میان دانشگاه بین‌المللی چابهار، به نمایندگی جناب آقای ارسلان دژکام و موسسه توسعه پایدار و محیط زیست (سنستا) به نمایندگی مرحوم دکتر محمدتقی فرور منعقد شد.

در راستای همکاری‌های مشترک میان موسسه توسعه پایدار و محیط زیست و دانشگاه بین‌المللی چابهار در زمینه برگزاری نشست‌های بین‌المللی با موضوع توسعه پایدار و با هدف بسترسازی مناسب با هدف توان‌افزایی و تبادل دانش و تجربه میان فعالان بین‌المللی و ملی در زمینه توسعه پایدار به ویژه حفاظت از محیط زیست، کشاورزی بوم‌شناختی و دستیابی به معیشت پایدار، اولین نشست بین‌المللی و کارگاه‌های تخصصی پیرامون آن با موضوع «توسعه پایدار: کشاورزی احیا کننده و تنوع زیستی کشاورزی» در آذرماه ۱۳۹۶ با مشارکت دانشگاه بین‌المللی چابهار در منطقه آزاد چابهار برگزار شد و در این نشست نمایندگان از سازمان‌های ملی و بین‌المللی حضور داشتند. در حاشیه این نشست بازدید از کشاورزی پایدار در شهر قصرقند نیز به عمل آمد و همکاری و حمایت صمیمانه جناب آقای دژکام رئیس دانشگاه، فرماندار وقت قصرقند خانم حمیرا ریگی و مسئولان محلی این شهرستان باعث شد تا تصویری کامل از شیوه کشاورزی بومی یک منطقه بیابانی و گرم خشک از ایران و نقاط قوت و فرصت‌هایی که این شیوه کشاورزی در اختیار همگان قرار می‌دهد، ارائه شود.

یکی از مهم‌ترین دستاوردهای این نشست، آشنایی موسسه توسعه پایدار و محیط زیست با ظرفیت‌های کشاورزی بوم‌شناختی در شهر قصرقند بود و همین موضوع باعث شد تا موضوع شناسایی و مستندسازی میراث کشاورزی شهر قصرقند در چارچوب طرح پژوهشی «شناخت الگوهای منظر میراث کشاورزی ایران بر اساس نمونه‌های موردی» که با همکاری پژوهشکده ابنیه و بافت پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری در جریان بود، قرار گیرد. بازدیدها و پژوهش‌های میدانی در جهت اجرایی شدن این فعالیت با همکاری و مساعدت همه‌جانبه دانشگاه بین‌المللی چابهار و فرمانداری شهرستان قصرقند و سایر سازمان‌های این شهرستان و همچنین جامعه بومی و محلی قصرقند به ویژه کشاورزان این منطقه میسر شد و الگوهای منظر میراث کشاورزی شهر قصرقند به عنوان نمونه‌ای منحصربه‌فرد و ویژه در یک منطقه بیابانی با اقلیم گرم و خشک مستند شد.

سپس با توجه به دستاوردهای به دست آمده از شناسایی میراث کشاورزی قصرقند و ظرفیتی که نتایج حاصل از این دست طرح‌های تحقیقاتی در اختیار تصمیم‌گیران محلی و یا ملی قرار می‌دهند، پیشنهاد شد تا طرحی پژوهشی، درخصوص شناسایی میراث کشاورزی روستای تاریخی تیس انجام شود. هدف از اجرای این طرح، دستیابی به شناخت میراث کشاورزی سنتی و بومی، با ابتدا بر دانش سنتی و میراث تاریخی، کشاورزی و فرهنگی منطقه و تجربه تحلیل میراث کشاورزی محدوده مورد مطالعه و ارائه الگوهای اشتغال پایدار وابسته به آن و به نوعی حرکت در مسیر یک توسعه‌ی درون‌زا بود. طرح پژوهشی فوق، با حمایت جناب آقای مهندس معزالدین معاون محترم وقت برنامه‌ریزی و هماهنگی امور مناطق دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد و همچنین حمایت و مساعدت جناب آقای دکتر کردی مدیرعامل سازمان منطقه آزاد چابهار و در قالب یک قرارداد مشترک با موضوع «شناسایی میراث کشاورزی روستای تاریخی تیس» میان موسسه توسعه پایدار و محیط زیست و سازمان منطقه آزاد تجاری-صنعتی چابهار و حمایت آقای دژکام رئیس دانشگاه بین‌المللی چابهار در حال انجام است.

یکی دیگر از اتفاقات مبارکی که در این منطقه به وقوع پیوست و ناشی از همکاری‌های دانشگاه و سنستا پیرو تفاهم‌نامه فی‌مابین بود، تاسیس دفتر همکاری‌های توسعه پایدار در دانشگاه است. خوشبختانه مدیریت دانشگاه بین‌المللی چابهار موضوعات توسعه‌ای منطقه را با حساسیت و دقت بسیار بالایی طی چند سال اخیر دنبال کرده است. از این‌رو شاهد هستیم دانشگاه و سازمان منطقه آزاد چابهار در زمینه انجام مسئولیت‌های اجتماعی اقدامات خلاقانه خوبی را انجام داده‌اند. تاسیس دفتر همکاری‌های توسعه پایدار منجر به تسهیل انجام فعالیت‌های پژوهشی میدانی در کنار برنامه‌های توسعه‌ای سواحل مکران می‌شود. به همین دلیل این دفتر از ابتدای سال جاری تجهیز و در اختیار پژوهشگران سنستا قرار گرفته است.

از همین رو، موسسه توسعه پایدار و محیط زیست (سنستا) در نظر دارد تا با حضور مستمر در دفتر همکاری‌های توسعه پایدار دانشگاه و با همکاری سازمان منطقه آزاد چابهار یک پژوهش چندجانبه و جامع را با توجه به داشته‌ها و سرمایه‌های متنوع طبیعی، تاریخی، بومی، سنتی و فرهنگی روستای تیس به انجام برساند؛ طرح حاضر، با توجه به بررسی‌های انجام یافته، تجارب موفق گذشته و به‌روزترین یافته‌های علمی مرتبط با موضوع، طراحی و تدوین شده است و مهم‌ترین دستاوردهای حاصل از آن شناسایی میراث کشاورزی روستای تیس و شناخت الگوهای بازتوانمندسازی جامعه، ارائه الگوهای اشتغال پایدار و همچنین شناسایی فرصت‌های اشتغال جدید و معیشت‌های مکمل براساس ظرفیت زیستی، داشته‌های سرزمینی و سرمایه اجتماعی خواهد بود.

در حال حاضر فاز شناسایی میراث کشاورزی روستای تاریخی تیس و فرصت‌ها و ظرفیت‌های موجود در آن به پایان رسیده است و موسسه توسعه پایدار و محیط زیست با تکیه بر دستاوردهای حاصل از این طرح پژوهشی درصدد تعریف و تنظیم طرح‌های کسب و کار در منطقه مورد مطالعه برای جذب سرمایه، طراحی و تعریف مدل‌های اقتصادی و شکل‌دهی ارتباط با شبکه زنجیره ارزش به ویژه سرمایه‌گذاران و صندوق‌های مالی و سرمایه‌گذاری، ایجاد و الصاق لایه نوآورانه و فناوریانه به طرح‌های پیشنهادی است.

موسسه توسعه پایدار و محیط زیست برای اجرای این طرح پژوهشی و دستیابی به اهداف آن از همکاری و پشتیبانی مسئولان منطقه آزاد چابهار به ویژه آقای دکتر کردی و مدیران سازمان منطقه‌ی آزاد، آقای دژکام و همکاران دانشگاه بین‌المللی چابهار برخوردار است.

وجود این هم‌افزایی و اجرایی کردن فعالیت‌های اجرایی در یک فرآیند مشارکتی و با حضور ذینفعان مختلف یکی از مهم‌ترین فرصت‌های فعالیت در منطقه آزاد چابهار است و باعث می‌شود تا همواره مطرح نمودن و یا عملیاتی کردن موضوعات، ایده‌ها و یا فرصت‌های همکاری خلاقانه و جدید در منطقه آزاد چابهار در دستورکار موسسه قرار گیرد و این موضوع به پویایی فعالیت در این منطقه افزوده است.

از همین رو و با توجه به مشکل انکار نشدنی تامین آب در منطقه، پروژه‌ای برای تامین آب با کمک به دام انداختن رطوبت در حال تعریف است. اعتقاد بر این است که پروژه‌هایی برای تامین آب منطقه باید تعریف شود که تاثیر سو بر محیط زیست نگذاشته و هزینه تامین را به حداقل برساند. همچنین تکنولوژی به گونه‌ای باشد که مردم محلی نیز بتوانند ضمن ارتباط‌گیری موثر با تکنولوژی، حداکثر مواد اولیه و مصرفی را از منطقه زیست خود تامین نمایند. با توجه به اینکه رطوبت در منطقه آزاد چابهار در مواقعی حتی به ۹۴ درصد نیز می‌رسد و منبع لایزال دریای عمان، تامین‌کننده آن است، با کمک پتانسیل‌های موجود در این منطقه، تصمیم بر آن شد تا از تکنولوژی‌ای به نسبت کم‌هزینه و ساده برای تولید منبع آب بهره‌گیری شود. قرار بر این است که این تکنولوژی ساده که تله‌آب نام دارد و خواستگاه آن کشور آلمان است، با همکاری موسسه سنستا، سازمان منطقه آزاد چابهار و دانشگاه بین‌المللی به صورت آزمایشی در چند نقطه از چابهار نصب و نتیجه آن بررسی شود و در صورت حصول نتیجه مثبت، پروژه در ابعاد وسیع‌تر و با احداث مزارع جمع‌آوری آب در منطقه اجرا خواهد شد.

مناظر میراث کشاورزی و منظر میراث کشاورزی روستای تاریخی تیس

براساس تعریف سازمان خواروبار کشاورزی ملل متحد (فاو)، منظر میراث کشاورزی یک نظام زنده و در حال تکامل است که توسط جوامع انسانی تولیدکننده ایجاد شده و به مرور زمان با شرایط مختلف محیطی، اقلیمی، اجتماعی سازگار می‌شود و تضمین‌کننده امنیت غذایی است و از منابع طبیعی و تنوع زیستی حفاظت می‌کند.

در سراسر جهان، منظرهای کشاورزی و نظام‌های باستانی وابسته به آن معرف میراث بشر در کره زمین بوده و شاهدهی بر بلوغ و خلاقیت بشر در بکارگیری و تکامل روش‌های مدیریت و بهره‌برداری پایدار از منابع سرزمینی و برآورده کردن نیازهای آنها بوده است؛ این نظام‌های پایدار اکولوژیکی به دست مردمان بومی کشاورز، ماهی‌گیر، جنگل‌نشین، گله‌دار و غیره و براساس ویژگی‌های اقلیمی، محیطی و فرهنگی هر منطقه شکل گرفته و دارای ماهیتی پویا و زنده هستند و در طول زمان تکامل می‌یابند. در کشور ایران نیز به واسطه ویژگی‌های ژئوپلیتیکی، دارایی‌هایی سرزمینی بالقوه و بالفعل و همچنین تنوع اقلیمی، محیطی و فرهنگی، مناظر میراث کشاورزی گوناگون و منحصربه‌فردی جای گرفته که در طول تاریخ پاسخگوی نیازهای مردمان بومی خود بودند و اگرچه در معرض آسیب قرار گرفته‌اند، اما همچنان خدمات مختلفی ارائه می‌دهند.

مناظر میراث کشاورزی در مقیاس‌های خرد و میانی ایجاد می‌شوند اما توانایی ارائه خدمات و محصولات را در سطح محلی، ملی و جهانی دارند و کنار ارزش‌های منحصربه‌فرد خود، تامین‌کننده امنیت غذایی و معیشت پایدار و سایر کارکردهای اجتماعی، اقتصادی، اکولوژیکی و فرهنگی می‌باشند؛ از همین رو شناسایی سازوکارها و اجزای تشکیل دهنده مناظر میراث کشاورزی و بررسی نمونه‌های معیشتی درون هر یک از آنها می‌تواند بستری مناسب برای تصمیم‌گیری‌های آتی در مورد آن منطقه و توسعه‌ی درون‌زا در آن باشد. به عبارت دیگر با شناخت دقیق مناظر میراث کشاورزی ایران، می‌توان به الگوهای توسعه درون‌زا، الگوهای بازتوانمندسازی جامعه، ارائه الگوهای اشتغال پایدار و همچنین شناسایی فرصت‌های اشتغال جدید و معیشت‌های مکمل براساس ظرفیت زیستی، داشته‌های سرزمینی و سرمایه اجتماعی دست یافت.

منظر میراث کشاورزی روستای تاریخی تیس

روستای تیس (تیز) به عنوان یکی از روستاهای تاریخی کشور با قدمتی که دست‌نوشته‌های مورخان همراه اسکندر تاریخ رسمی آن را دست کم به ۲۳۰۰ سال پیش نسبت می‌دهند نیز از این قاعده مستثنی نیست و تعامل تاریخی و کهن انسان با طبیعت پیرامون منجر به شکل‌گیری نظام میراث کشاورزی در این روستا شده است.

روستای تیس در استان سیستان و بلوچستان، شهرستان چابهار، بخش مرکزی و دهستان کمبل سلیمان واقع شده است و براساس نتایج سرشماری مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۵، ۶۳۴۸ نفر جمعیت دارد. این روستا در منطقه‌ای نسبتاً مرتفع و مشرف به ساحل قرار دارد و در تاریخ کهن ایران محلی برای تجارت و داد و ستد کالا بوده است. این روستا در میان سه دروازه مکران، کرمان و سیستان و بلوچستان قرار داشته و یکی از قدیمی‌ترین و مهم‌ترین بنادر تاریخی و باستانی کشور ایران در سواحل این روستا وجود داشته است.

روستای تاریخی تیس، علی‌رغم اینکه از سرمایه‌های تاریخی، طبیعی، انسانی، فرهنگی و ژئوپولیتیک مناسبی برخوردار است، اما معیشت و زیست جامعه محلی آن با چالش‌ها و مشکلات متعددی روبه‌رو است. خشکسالی، تغییرات اقلیمی، از دست رفتن باغ‌ها و زمین‌های کشاورزی، کاهش آبزیان، عدم شناخت و توجه به داشته‌ها، دانش و فرهنگ بومی و سنتی و امثال آن از اهم مشکلات روستای تیس محسوب می‌شوند که آسیب‌های اجتماعی مختلفی به دنبال داشته است. برای برون‌رفت از چنین چالش‌هایی، بررسی عمیق و شناخت وضعیت موجود منطقه از جنبه‌های متفاوت، گامی مبنایی و معنادار محسوب می‌شود. در این میان شناخت میراث کشاورزی منطقه که شامل بررسی دارایی‌های سرزمین، اقلیم، منابع آب و خاک، تنوع زیستی، الگوهای زیستی، شیوه معیشت، شیوه‌های تعاون و همیاری و باورها و آیین‌ها می‌شود، می‌تواند به دریافت الگوهای کارآمد برای مطالعات بیشتر و تکمیلی بیانجامد و اطلاعات مناسبی را در خصوص تقویت و یا احیاء الگوهای اشتغال بومی و ایجاد فرصت‌های اشتغال جدید و پایدار در دسترس تصمیم‌گیران قرار دهد.

شناسایی دقیق الگوهای کشاورزی پایدار و همچنین محورهای توسعه‌ی درون‌زا و پایدار در نقاطی همچون روستای تاریخی تیس که در پهنه سرزمین ملی، مناسب توسعه است، برای سیاست‌گذاران حساس‌تر از شناسایی نواحی و نقاط محروم است؛ چراکه شناسایی این فضاها در مقیاس ملی، فرصت‌های مناسبی برای دولت‌ها به منظور شناخت ژرف‌تر و به ویژه بومی شده شاخص‌های توسعه‌ی درون‌زا و پایدار فراهم می‌کند. این نیز در جای خود فرصت الگوبرداری عینی و نزدیک‌تر نواحی کمتر توسعه‌یافته و حاشیه‌ای را ایجاد می‌نماید. چنانچه از میراث کشاورزی، پتانسیل‌ها، توانمندی‌ها و جایگاه ویژه‌ی روستای تیس به عنوان یک نمونه مناسب و میراثی قابل توجه برای توسعه‌ی پایدار و درون‌زا بهره‌گیری شود، روند توسعه فراگیر نه تنها در این روستا، بلکه در سراسر استان سیستان و بلوچستان که کشاورزی یکی از اساسی‌ترین فعالیت‌های بومی آنها محسوب می‌شود نیز شتاب خواهد گرفت.

نظام میراث کشاورزی روستای تیس حاصل خردجمعی مردمان بومی و محلی بوده و کارآمدترین شیوه بهره‌برداری از منابع طبیعی طی نسل‌های مختلف گذشته و حتی آینده محسوب می‌شود و شامل فعالیت‌های همچون صیادی، باغداری، نمک سودکردن ماهی، استحصال نمک دریا و غیره است. این ثروت نهفته و سرمایه مهجور و از چشم دورمانده روستای تاریخی، زمینه بسیار مناسبی برای بازتولید سرمایه اجتماعی و توسعه درون‌زا و پایدار منطقه به شمار می‌رود؛ امری که در وهله نخست، نیازمند شناختی جامع درخصوص سرمایه میراثی، طبیعی و فرهنگی است و در مرحله بعدی از اطلاعات حاصل از پژوهش می‌توان به اطلاعات مورد نیاز برای توسعه پایدار و درون‌زا دست یافت و با استفاده از آنها الگوهای تاب‌آوری جامعه محلی را در مقابل چالش‌های زمان حال ایجاد کرد و بدین ترتیب دستاوردی برای بازتوانمندسازی سرمایه اجتماعی تضعیف شده ارائه داد.